

ORGANIZACIJA

17
januar 2020
Ars organi Sloveniae

Obseg igralnika	
	samo manual
	manual + pedal
	2 manuala + pedal
	3 manuali + pedal
	4 manuali + pedal
	neznano

Vsebina / Contents

Kritični pogled na slovensko orgelsko krajino 2020 / A critical view to the Slovenian organ landscape in 2020 [3]

Posebnosti slovenske orgelske prakse na Koroškem / Spezifische slowenische Orgelpraxis in Kärnten. [17]

Ars organi Slovenia v letu 2019 [19]/ Annual report 2019 [23]

Naslovnica / Cover: Število ARSORS zapisov o orglah v znani zgodovini po sedanjih občinah / The number of organ records in ARSORS database by municipalities in Slovenia.

ECCE ORGANVM!

Obvestila Ars organi Sloveniae

ISSN 2463-9397

17 - januar 2020

<http://glej.orgle.si/>

Izdaja Društvo Jarina Bohinj

Pripravil in uredil Jurij Dobravec

Besedilo, ilustracije in oblika so avtorske. Uporaba dovoljena samo po predhodnem dovoljenju.

www.arsors.org

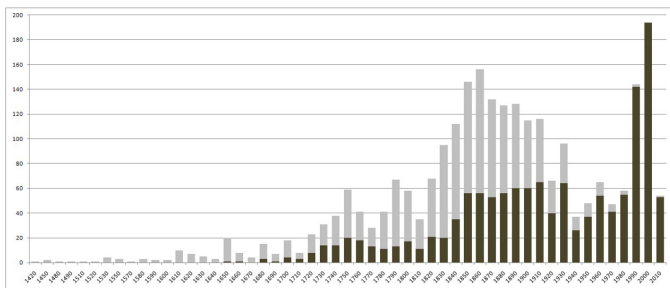

Kritični pogled na slovensko orgelsko krajino 2020

Jurij Dobravec

Kultura, ki sčasoma postane kulturna dediščina, se običajno oblikuje v okviru določenih jezikovnih, deželnih ali državnih meja. Tako pri orgelski krajini v Sloveniji opazamo vsaj pet rahlo različnih zgodovinskih tipov: kranjska, štajerska, koroška, pomurska in primorska, ki se delno pokrivajo s cerkvenopravno ureditvijo. Ker so bila nekatera središča kulturnih vplivov v preteklosti zunaj območja sedanje Slovenije, npr. Gradec, Krka, Sombotel, Gorica, je treba ob preučevanju krajin in korenin upoštevati celoto nekdanjega območja. Hkrati ne smemo pozabiti na dejstvo, da območja uprave običajno niso bila teritorialno zaključena, in je posamezni vladar imel poleg osrednjega območja še več zunajteritorialnih posestev.

Trideset let slovenske orgelske krajine je silno kratka doba, a čas pogumnih sprememb. Čeprav bi morda kdo lahko utemeljeval, da gre za nadaljevanje tradicije, ki se je v katoliškem delu Jugoslavije razvijala skozi 20. stoletje, podatki kažejo na močan prelom. Drži, da so se spremembe napovedovale že prej, na primer z vstopanjem nekaterih tujih orglarjev v slovenski prostor: Novaka v Rogaško Slatino, Walkerja v mariborsko stolnico, Schukeja v ljubljanski Cankarjev dom in Kerssenbrocka z vzorčnimi poskusi restavriranja izbranih zgodovinskih inštrumentov. A ključni obrat se je zgodil ob usihanju Jenkove delavnice in nastankom

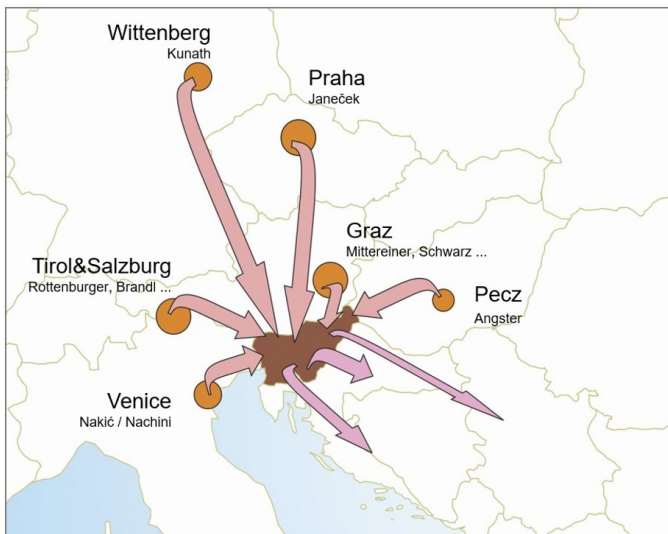
Slika 1. Število na novo izdelanih in pomembneje predelanih slovenskih orgel po desetletjih. V svetlo sivi so prikazane orgle, ki so bile kasneje odstranjene.

novoga orglarskega jedra v Hočah pri Mariboru. Nekoliko v duhu osamosvojitvenega zanosa smo tam dobili orglarsko delavnico, ki je imela namen združevati nemško tehnično in akustično kakovost s slovensko nizko ceno.¹ Tovrstni razvojni model je v takrat še obubožani slovenski Katoliški cerkvi sprožil razmah, ki se je deloma zaradi vračil po drugi vojni nacionaliziranega premoženja prelevil v nekakšno zlato dobo slovenskega orglarstva. Več kot 200 novih opusov lahko naštejemo po ustanovah cerkvenih ustanovah, dodatnih dvajset je bilo izdelanih za javne glasbene šole in zasebne naročnike.² Skratka, v 30-ih letih je nova kar petina slovenskih orgel.

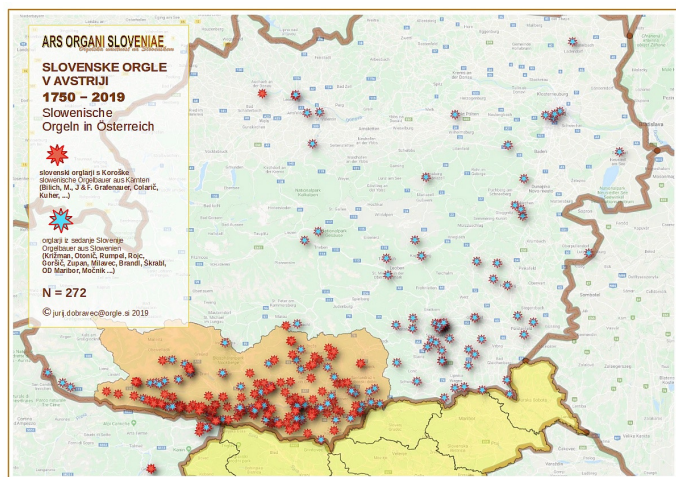
Pridobitve

Ko danes pogledamo na zadnja desetletja slovenske orgelske samostojnosti in nekakšne nacionalne zaokroženosti, bi lahko ugotovili naslednje:

1. Po slogu in načinu izdelave orgel smo na Slovenskem dokaj hitro ujeli evropske orgelske slogovne tokove, ki jih je v začetku 20. stoletja zbudil Albert Schweitzer,³ v operativno fazo pa so delno stopili po II. svetovni vojni, bolj dognano pa pravzaprav sočasno, od 1980 naprej, ko so že prej obnovljene orgle po kontinentalni Evropi začeli intenzivno re-restavrirati, izdelavo novih pa utemeljevali na znatno razširjenih strokovnih temeljih.
2. Mnoge slovenske cerkve, predvsem župnijske, imajo danes zadovoljivo kakovostna glasbila, povsem primerljiva s tistimi v sosednjih orgelskih krajinah. Poleg redne uporabe pri liturgičnih dogodkih se v nekaterih krajih odvijajo tudi koncerti, izobraževanja in druge kulturne ter javne dejavnosti.

Slika 2. Slovenska historična organografija tradicionalno navaja enosmerne vplive srednjeevropskih in mediteranskih slogovnih šol. Tako naj bi bil kontinentalni del sedanje Slovenije pod vplivom t.i. Graških in Tirolskih orglarjev ter Čeha Janečka in deloma Kunatha s Saške. Angster naj bi na vzhoduprispeval nekaj tradicije francoske romantike. Z območja severne Italije je k nam prodiral beneški vpliv. Vendar podatki o sedanjem stanju za primer Avstrije (**Slika 3, spodaj**) kažejo zelo veliko število orgel slovenskih izdelovalcev v sedanji Avstriji, kar kliče po ponovnem premisleku o enosmernosti vpliva 'nacionalnih' šol.

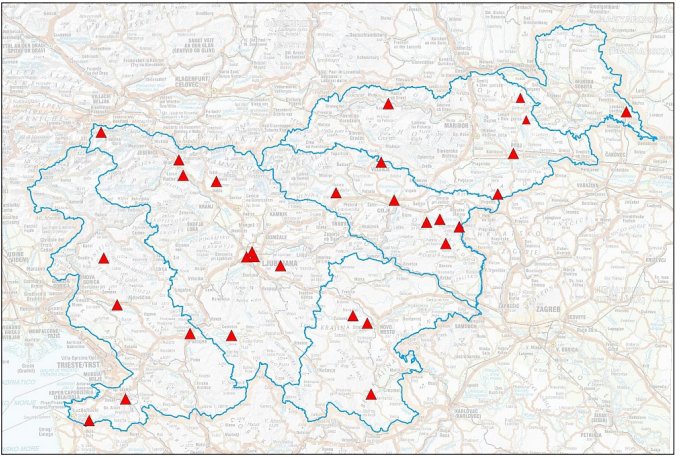
3. Z redkimi izjemami so bile vse nove orgle zadnjih treh desetletij izdelane v slovenskih delavnicah.
4. Opazne so krajevne razlike. Predvsem je število novih orgel poraslo v večjih mestih, kar je povezano predvsem s priseljevanjem v nedavni preteklosti in z izgradnjo novih cerkva v stanovanjskih naseljih.
5. V tem času so po zasebnih prizadevanjih organologa Eda Škulja pri nas izšli katalogi vseh večjih orglarskih delavnic, s čemer smo dobili odlična izhodišča za poglobljene raziskave. Primerljivega pregleda na državni ravni v svetu ne poznamo.
6. Od leta 2018 imamo v Sloveniji unikatno vsedržavno enciklopedijo orgel v obliki knjige *Orgle Slovenije* in povezane spletne strani www.orgle.si, kjer uporabniki najdejo podatke o avtorjih, velikosti, starosti, dispoziciji in stanju ter opise za 1094 orgel. Izstopajoča dragocenost je, da so podatki v knjigi povsem sodobni, iz leta 2018. Tudi fotografije so vse mlajše od 2013. Spletne strani se vsebinsko nadgrajujejo.
7. Vzporedno z izdelavo novih orgel so se poleg že prej delujočih šol (cerkvene orglarske šole in Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani), odpirali novi oddelki za učenje orgel na državnih in zasebnih glasbenih šolah. Danes ima orgle kot samostojen predmet v svojih programih zapisano več kot 30 državnih glasbenih šol.

Te in še druge uspehe s področja orgel so nas ponovno vrisale na evropski orgelski zemljevid, torej vrnilo v kulturni prostor, iz katerega smo se v desetletjih orglam nenaklonjenega političnega sistema nekoliko oddaljili.

Senčne strani

Vzporedno z uspehi moramo pogledati tudi nekoliko bolj skrite in le občasno – a takrat presenetljivo hudo – izbijajoče plati slovenskega orglarskega premika.

1. Slovenija kljub poskusom posameznikov⁴ ni zmoгла oblikovati vsaj okvirnih operativnih oziroma proceduralnih smernic na nacionalni ali državni ravni: niti meril za varstvo in ohranjanje zgodovinskih orgel, niti slogovnih usmeritev za nove orgle. Pri tem ni mišljeno omejevanje umetniške svobode pri dispoziciji in oblikovanju vidne in zvočne podobe, ki sta značilnost nadarjenih posameznikov, ampak na vsaj nekaj značilnih potez, po katerih bi slovensko orglarstvo bilo razpoznavno v širšem prostoru.

Slika 4. V Sloveniji zadnja desetletja narašča število orgel iz druge roke. Gre za rabljene in neredko dokaj iztrošene inštrumente, ki so jih v tujini umaknili iz uporabe. Žal se za takšne rešitve odločajo tudi inštitucije, od katerih bi pričakovali zgled zagovarjanja avtentičnega slovenskega orglarstva. Čeprav orglarji ob montaži zagotavljajo, da so glasbila preverili in da so dobra, praksa kaže na mnoga odstopanja in le redke res uspele projekte. Kot le nekoliko dražji a bolj sprejemljiv se kaže pristop, ko se uporabijo le rabljene piščali, domačim orglarjem pa zaupamo izdelavo nove mehanike in sapnice. (Vir podatkov: *Orgle Slovenije*, 2018.)

2. Po oceni je za več kot tri četrtine sedaj odstranjenih zgodovinskih orgel dalo odločilno strokovno mnenje podjetje, ki je potem izdelalo nove orgle. Dejstvo je posebej zaskrbljujoče, ker se je to dogajalo tudi v času, ko so bile vse slovenske orglarske delavnice povsem na začetku in brez izkušenj.
3. Organologija se je omejevala na orgelske kataloge z opisi, ki v mnogih primerih povedo več o antropoloških okoliščinah kot o orglah samih. Izjeme, sicer dragocene tudi za mednarodni organološki prostor,⁵ so redke. Praktično pa ne obstajajo poglobljene analize zgodovinskih glasbil, ki jih danes zaradi nadomestitve z novimi ni več.
4. Spomeniškovarstvena služba se je pri svojih mnenjih in odločitvah omejevala na zunanjo obliko, medtem ko je zvočno in tehniško dediščino orgel, za katero je po zakonodaji prav tako odgovorna, povsem spregledala.
5. Uradni skrbniki dediščine v Republiki Sloveniji niso

izpolnjevali določb Zakona o varstvu kulturne dediščine, ki v 10. členu govori o 'nacionalnem bogastvu'. Ob sprejetju prejšnje različice zakona leta 1999 je bilo nacionalnega orgelskega bogastva 792, danes ga je 601.⁶

6. Orglarske delavnice imajo danes šibko strokovno kadrovsko strukturo. Imajo le po nekaj ali enega vsaj nekoliko šolanega orglarja, v nekaterih primerih niti to ne. Ostali sodelavci so priučeni. Dejstvo sicer ne vpliva nujno na kakovost posameznega izdelka, pomeni pa relativno visoko poslovno in strokovno tveganje, predvsem pa možnost preobremenitev posameznika, oziroma nevarnost močnih nihanj kakovosti med posameznimi opusi.
7. Najboljše orglarsko znanje in izdelki nesorazmerno odtekajo v tujino, medtem ko se doma zadovoljujemo z minimalizmom in priseganjem na nizko osnovno ceno. S tem verjetno najbolj grobo vplivamo na kakovost slovenske orgelske krajine.
8. Organizacija in nadzor nad izvajalskim delom orglarjev ni standardizirano in tako na primer projekt restavriranja hitro lahko podleže neutemeljenim individualnim razmišljanjem in celo povsem zasebnim željam, ko se iz nedopustno pragmatičnih razlogov ali prebliskov zgodi poseg v umetniško stvaritev in zvočno vsebino, hkrati pa obstaja povečana možnost strokovnih in poslovnih napak.
9. Slovenska Katoliška cerkev se je vsake nove orgelske pridobitve veselila, vendar so posamezne škofije s svojimi organizacijskimi enotami orgle žal obravnavale kot relativno postransko zadevo, in to kljub dejstvu, da smo v kar petini župnij dobivali nove, vsaj toliko pa je bilo prenovljenih, in da orgelski zvoki v srednjeevropski praksi zavzemajo povprečno vsaj petino časa občestvenega bogoslužja.
10. Posamezni poskusi institucionaliziranja škofijskih komisij so se od prvotno zamišljenih pristopov skupinskega dela reducirali na delo ozaveščenih ali bolj prodornih posameznikov, kar dopušča možnosti prevelike zasebne odgovornosti in/ali pretiranega subjektivizma.
11. Državne ustanove, odgovorne za kulturno dediščino – spet z izjemo navdušenih posameznikov – so do orgel pristopale z veliko mero umetnostnozgodovinskega in kulturnovarstvenega neznanja, predvsem pa pomanjkanjem kakovostnih podatkov in standardov za prioritete (vključno finančne s strani države), kar je botrovalo prepuščanju odločitev o dediščini orgel naročniku ali kar izvajalcu del, kot domnevno najbolj večjemu poznavalcu. Praktično nihče

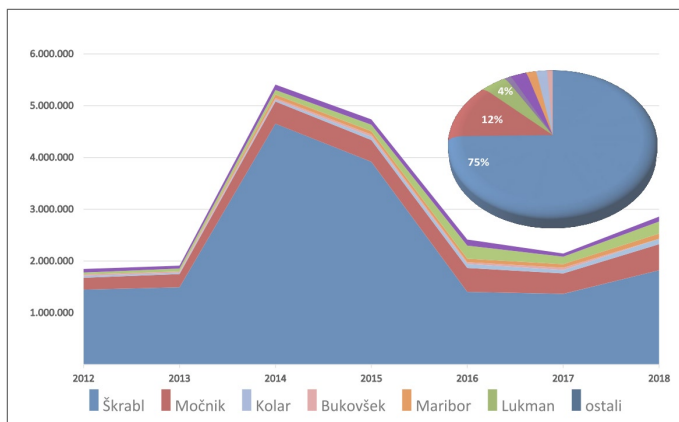
iz te službe ni uporabljal – sicer z današnjega zornega kota vsebinsko zelo pomanjkljivega – kataloga orgel iz leta 1988, ki ga hrani Ministrstvo za kulturo. Najbolj resen pristop pri ohranjanju je opaziti pri tistih orglah, ki so bile vključene v knjigo *Orgle na Slovenskem* iz leta 1985, v kateri pa je bil objavljen zgolj izbor po obdobjih in ne po kakovosti. Žal takšen izbor iz poljudne knjige le redko lahko služi ustreznim strokovnim spomeniškovarstvenim odločitvam.

12. Financiranje se je ravnalo izključno po zmožnostih investitorja v pozitivnem ali negativnem smislu. To je neredko pomenilo povsem subjektivno oceno, pri čemer so bile morebitna kakovost glasbila, dejanske potrebe župnije in celo akustične zmožnosti prostora potisnjene v ozadje. Dobili smo nemalo prevelikih orgel.
13. Dopuščamo možnost, da so posamezni primeri segli čez mejo poslovne etike. Na primer, da je ob izbiranju izvajalcev prihajalo do kraje intelektualne lastnine iz neizbranih ponudb, oziroma da so bili postopki speljani zgolj navidezno. Pri mnogih projektih je iz rezultatov opazno, da so se 'strokovne komisije' v mnogih primerih učile kar iz ponudb.

Kakšne posledice se kažejo?

Orglarji imajo – po njihovih izjavah sodeč – veliko dela. Iz javno izkazanih prihodkov in števila izdelkov tega ni mogoče dokazati.⁷ Očitno gre za razlike v interpretaciji. Dogajanje na področju orglarstva v zadnjih let kaže, da je dejavnost v težavah, celo nekateri podvigi v tujini so finančno v smislu razmerja med stroški in ceno vprašljivi. Pri težavah ni mišljeno, da bi se v orgle vlagalo manj denarja ali energije, ampak za neuravnovešenost, ki nas kakovostno, finančno in nenazadnje duhovno slabi, in na katerega v prihodnje ne bomo mogli biti ponosni. Kaj to pomeni?

Naročila za nova glasbila, ki orglarjem prinašajo reference in možnost za nekoliko bolj stabilno poslovno politiko in razvoj, se drastično zmanjšujejo. Domnevni razlogi na strani investitorjev so finančni. Istočasno se povečuje število obnov, tudi t.i. generalnih.⁸ Načelno je to v redu, in mnoge orgle so takšne prenove nujno potrebne, prav vsake pa bi morale biti na 10 do 20 let generalno prečiščene. A žal se za na videz manjšimi posegi, ki imajo tudi nižjo osnovno ceno, rado skrije marsikaj. Bežen pregled terena in pogovori z mnogimi – tudi nemočnimi – župniki kažejo, da gre poleg kar neposrednih menjav, pri t.i. obnovah pogosto za pomembno spreminjanje bistvenih tehničnih in akustičnih

Slika 5. Pregled prihodkov slovenskih orglarjev zadnjih let. Na grafu opazimo izrazit višek naše najbolj dejavne orglarske delavnice v letih 2014 in 2015. Če ta trikotnik odmislimo, se pokaže počasna do zmerna rast prihodkov vseh udeležencev, ki je zgolj vzporednica splošnemu porastu življenjskih stroškov in blaginje. (Podatki so javno dostopni na portalu AJ PES - Javna objava letnih poročil in vsebujejo finančne izkaze orglarskih in sorodnih podjetij, registriranih v Sloveniji. Pri delavnicah, kjer smo našli več registriranih poslovnih subjektov, so podatki sešteti.)

prvin inštrumenta, domnevno izboljšav, ki jih predlaga izvajalec ali so posledica želje posameznih organistov brez zgodovinsko utemeljenih razlogov. Pravzaprav se nihče ne ukvarja z možnostmi, ki jih izvajalcu nudijo obstoječa, slogovno opredeljena starejša glasbila. Želijo si zgolj t.i. 'univerzalne' orgle. Tako pod pretvezo 'boljše' prihodnje uporabnosti spremenimo bistvo in onesnažimo avtentičnost. Problemi so tudi tehnični, in organizacijski saj zaradi omejenih sredstev ne gre za dosledno spreminjanje, ampak različno prilagajanje, delne rešitve, najpogosteje pa faznost, ki pomeni nikoli dokončano delo in nikoli več celovitih orgel oziroma 'unikata', kakor si ga je zamislil prvotni mojster, in kakršne zagovarja organologija v vseh teoretičnih spisih o orglah.

Pri financiranju se dogaja, da izvajalec ponudi relativno nizko ceno zato, da dobi projekt, komisije in spremljevalci del pa pri ocenjevanju dajejo ceni ključno vlogo. Ker v postopku izbire izvajalca ni bilo predhodno natančno in neodvisno določeno, kaj je treba pri nekaterih orglah sploh storiti, podroben seznam potrebnih ukrepov pripravijo ponudniki, ki v večini primerov postanejo tudi izvajalci. Bolj za pomiritev vesti si investitorji preskrbijo še

predračune drugih ponudnikov. Ker si ponudniki glede vsebine in podrobnosti niso povsem enotni, pomeni, da v bistvu cene niso primerljive.⁹ Žal le redki investitorji projekt organizirajo tako, da bi se lahko kompetentno odločali. Večina se obrača na razne svetovalce, tudi naključne, ki dajejo vtis, da o orglah nekaj vedo. Vendar je opazno, da ppredvsem komparativnega znanja zelo primanjkuje. Prepuščeno je samoiniciativi in pogosto neustrezni priučenosti brez zunanjih neodvisnih referenc. Potem se sredi dela, ko so orgle razdrte in je situacija brezizhodna, pojavijo 'strokovno utemeljeni' razlogi za dodatek k pogodbi, ki se nanaša tudi na zvišanje cene (primerov, kjer bi se cena znižala, ne poznamo). Ker je investitorju neugodno, da se je treba ponovno pogajati in ponovno prositi npr. vernike ali sponzorje za dodaten denar, skuša najti drugačne in nekoliko bolj skrite finančne rešitve. Rezultat je lahko porazen: pri vernikih se izgublja čut, da gre pri projektu za kakovost in lepoto, za izvajalce pa je to žal nauk, da se projekti lahko finančno tudi na tak način izvajajo. Pri takšni netransparentnosti lahko poštenost izpade na vseh ravneh: pri plačnikih, organizatorjih in izvajalcih, končni izdelek pa je redko tak, kakšnega smo si zamislili na začetku.

Drug problem s področja financ je dejanska cena t.i. poceni obnove ali darila iz druge roke, najpogosteje odpadka z Zahoda. Cena osnovne pogodbe je resda lahko nizka, vendar pri tem radi spregledamo spremljajoče stroške, predvsem pa časovno dimenzijo in dimenzijo kakovosti. S polindustrijskimi izdelki, kakršne večinoma uvažamo, je žal tako, da se kvarijo, in starejši če so, bolj so podvrženi napakam in propadanju materiala in funkcij. Če torej hočemo orgle uporabljati, jih moramo vzdrževati, cena vzdrževanja pa narašča s časom. Stroški vzdrževanja orgel so podvrženi enakim zakonitostim kot drugi uporabni izdelki. In na koncu to lahko pomeni, da bomo namesto poštene cene ob novih orglah (ali npr. res kakovostno prenovljenih zgodovinskih orglah), enako ali še večjo vsoto denarja vložili v vzdrževanje.¹⁰ Ni čudno, da v mnogih župnijah raje razmišljajo o odstranitvi orgel, kratkotrajnih elektronskih nadomestkih, oziroma jih zaradi napak enostavno ne uporabljajo. Začetna kakovost je zato še kako pomembna!

Tretje področje, ki se močno tiče kakovosti orgel, sega iz finančnega na poslovno področje in ga bomo tu nakazali le okvirno. Vzemimo načelo, da imajo uspešnejša podjetja višje prihodke. To v našem davčnem sistemu pomeni, da postanejo zavezanci za DDV, kar pri ponudbah pomeni, da bo moral naročnik poravnati tudi ta davek. Po preprosti logiki imajo torej podjetniki, ki niso zavezanci za DDV, ob isti ponudbi več

možnosti za pridobitev posla. Investitorjem, sploh župnijam, ki večinoma niso zavezanci za DDV, in kjer se večina denarja zbere prostovoljno, lahko trenutni 22% DDV pomeni kar nekaj deset tisoč evrov manj ali več. Dejansko pa ta nižja cena oziroma takšne poslovno-davčne razmere lahko močno vplivajo na kakovost uporabljenih materialov ali storitev podizvajalcev. Poenostavljeno rečeno gre namreč za prav obratne razmere, kot si laično in zgolj skozi številko na računu predstavljajo investitorji ali nadzorniki. Zavezanci si lahko DDV povrnejo v vstopno-izstopnem sistemu, nezavezanci pa material in storitve podizvajalcev morajo kupiti z vštetim DDV. Torej za isti denar, kakršnega oboji prikažejo v ponudbi, lahko zavezanci kupijo za okvirno 22% bolj kakovostne materiale, storitve ali dele kot nezavezanci. To velja prav enako v večstopenjskem ali grozdnem sistemu, če bi na primer nekdo namerno razdelil podjetje na več manjših, ki potem vsako posamezno ne bi bilo zavezanec za DDV. Vendar spet ni tako enostavno. Če namreč v grozdu kakorkoli sodelujejo zavezanci za DDV (npr. kakovostni mizarji, izdelovalci piščali ipd. so običajno zavezanci), se potem vstopni DDV za materiale ali storitve lahko plača celo v vsaki stopnji posebej.

Opravičilo, ki se pogosto uporablja ob izvajanju takšnih – sicer legalnih, a poslovno dokaj neljalnih – poslovnih ovinkov je, da naj bi bil strošek dela bistveno višji kot strošek materialov, in gre torej za zanemarljive vsote. A to drži le deloma. Majhna podjetja namreč nimajo veliko svojih delavcev in zato morajo najemati storitve podizvajalcev. Posledično seveda ni logično, da bi podjetniki varčevali pri svojih plačah, in zato obstaja veliko večja verjetnost, da na račun nizke cene svojih storitev skušajo doseči nizke cene materiala in storitev podizvajalcev. S tem se spet lahko zniža kakovost.

Država bo davek vsekakor nekje pobrala. Upravičeno; nenazadnje se prav sredstva iz davkov uporabljajo tudi za javno glasbeno izobraževanje, vlaganje v obnovo kulturne dediščine, celo posamezna restavriranja orgel samih, in še več drugih dejavnosti, ki so posredno ali neposredno povezane z orglami.

Kar se tiče kakovosti, je v teh primerih pomembno še opozoriti, da postane odgovornost v primeru grozdnega ali prevladujoče podizvajalskega načina izvedbe celovitega orgelskega projekta pogosto neobvladljivo razpršena, kakovost pa temu primerna. Na drugi strani imajo uspešnejši izvajalci načelno bolj prizadevne in podjetju neposredno odgovorne lastne delavce, njihovo strokovno in praktično znanje se bistveno bolj intenzivno medsebojno izmenjuje, podjetje pa je tudi glede notranje organizacije bolj uravnoteženo. Če ni posredi drugih poslovnih malverzacij,

načeloma iz takih delavnic z bistveno večjo verjetnostjo dobimo trajno kakovostne izdelke. In, če pogledamo človeško plat, redne zaposlitve prinašajo v družine delavcev in vso družbo večjo stabilnost in višjo kakovost življenja.

Kako naprej?

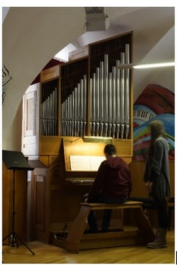
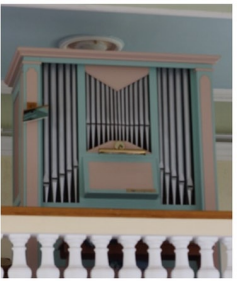
Izhajajoč iz dejstev,

- da na Slovenskem obstaja mednarodno priznana orglarska tradicija, ki od Križmana naprej na inovativen način združuje srednjeevropske in mediteranske silnice,
- da si želimo na Slovenskem imeti vsaj nekoliko značilno slovensko a hkrati raznoliko orgelsko krajino, na katero bomo ponosni mi in prihodnji rodovi,
- da se investitorji dobro zavedajo, da kakovost ni poceni, še manj cenena, in je preudarnost še vedno zelo cenjena vrlina,
- da imata država in Cerkev solidne pravne nastavke za ureditev stanja, in za seboj tudi nekaj poskusov operacionalizacije, iz katerih se lahko veliko dobrega naučimo,
- da obstaja veliko podatkov o slovenskih orglah,
- da se vsi slovenski orglarji zaradi svoje pripadnosti katoliški Cerkvi zavedajo vrednot poslovne etike do investitorjev, delavcev in podizvajalcev,

bo prihodnost smiselno iskati v smereh,

ki začrtane v naslednjih stavkih:

1. Ustanoviti je treba interdisciplinarno in operativno orgelsko komisijo na nacionalni ravni. Člani in članice naj bodo organologi, ki z referencami dokazujejo znanja z zgodovinskega, muzikološkega, pravnoposlovnega, lastniškega, tehnološkega, pedagoškega, spomeniškovarstvenega, umetnostnozgodovinskega, psihološkega področja, in imajo tudi vpogled v mednarodno dogajanje vsak na svojem področju. Smisel komisije je timsko interdisciplinarno delo, zato mora delovati kot celota in ne kot skupek samostojnih in/ali samovoljnih posameznikov, ko je vsak 'odgovoren' za izbran projekt.
2. Na nacionalni ravni se pripravi strategija upravljanja orgelske dediščine, predvsem merila za uvrstitev na kategoriziran seznam zgodovinskih orgel, organizira naj se seznam zgodovinskih orgel s podkategorijami, in splošne smernice za ravnanje – vključno z variantnimi rešitvami

Slika 6. *Že zunanji videz uvoženih orgel iz druge roke kaže, da inštrumenti niso kakšen presežek. (jd)*

- , po katerih se bodo lahko upravitelji v splošnem ravnali, vzporedno pa natančne konkretne usmeritve za posamezne najbolj dragocene orgelske inštrumente.
- 3. Vzpostavi naj se okvirni standard za procedure projektov izdelave novih orgel in restavriranja zgodovinsko pomembnih, vključno s kar je le mogoče enotnimi metodami preverjanja kakovosti, da se s tem zagotovi neodvisnost in transparentnost pred investitorji in pred javnostjo.
- 4. Na podlagi znanih podrobnih podatkov o slovenskih orglah je treba pripraviti seznam prioritet restavriranja in na osnovi ocene stroškov ugotovi možnosti javnega financiranja obnov najbolj dragocene in evropsko pomembne orgelske dediščine.
- 5. Pri delu z orglami naj se, namesto na iskanje stranskih poti pri poslovanju, posegih in izvajanju, udeleženci neposredno osredotočijo na primernost in kakovost vsakih posameznih orgel v njihovem vidno-zvočnem in družbenem okolju, na dvig kakovosti slovenske orgelske krajine kot celote, predvsem pa na orgle kot glasbilo ter na orgelsko glasbo v njeni služnosti vernemu ljudstvu in vsej kulturni javnosti.

Sklepne misli

Orgle so glasbilo, zato je njihov glavni smisel glasba. S stališča orgel kot inštrumenta zato ni zadosti le tehnična dovršenost, ampak predvsem skladnost zvoka in glasbe, kar doživljamo kot lepoto. Res je, da glasbeniki bolj poglobljeno doumevajo posebnosti in globino glasbene govorice, a prav vsi ljudje jo med poslušanjem sprejemamo vase in na nas vpliva, če to hočemo ali ne. Slaba glasba – pa naj bo zaradi slabega ali neustreznega glasbila, ponesrečene skladbe, slogovno neavtentične izvedbe ali nenadarjenosti izvajalca – na človeka vpliva slabo. Odvrčajo. Znano je, da mnogi nadarjeni otroci, ki nimajo dostopa do kakovostnih glasbil, nikoli ne morejo razviti svojih prirojjenih talentov. Velja pa tudi, da še tako dober interpret ne more iz orgel z izrazito slabo zvočno zasnovo in izrazito zvočno neuskkljenostjo izvleči lepote, ki bi poslušalce oplemenitila. Ob slabih orglah poslušalci ostanejo prazni. Pogosto sploh ne vedo, zakaj kulturnega ali bogoslužnega dogodka niso v polnosti doživeli.

Kakovost orgelske glasbe, ki naj človeka dviga v presežno, lahko

dosegamo in presegamo zgolj in samo z ustrežno povezanostjo, usklajenostjo in uravnoteženostjo vseh dejavnikov: načrtovalcev, zgodovinarjev, izdelovalcev, nadzornikov, financerjev, in nenazadnje glasbenikov in poslušalcev.

Opombe

¹ Prim: Kraševce, M.: Nastajanje Škofijske orglarske delavnice. V: Ob desetletnici Škofijske orglarske delavnice, 1999.

² Po podatkih zbirke ARSORS jih je decembra 2019 v Republiki Sloveniji 231, pri čemer ni zanesljivo, ali gre za res povsem nove orgle, ali za restavrirane, ki si jih orglar iz različnih razlogov sam šteje kot samostojni opus.

³ Prim: Schweitzer, A.: Deutsche und französische Orgelbaukunst und Orgelkunst. Leipzig 1906.

⁴ Kolikor je avtorju znano, so v to smer – vsak v svojem času – najbolj razmišljali Ludvik Bračko, Milko Bizjak, Branko Košir in Dalibor Miklavčič.

⁵ Npr. Križmanova orglarska delavnica 2010, z dodatkom v Muzikološkem zborniku LI/1, 2015.

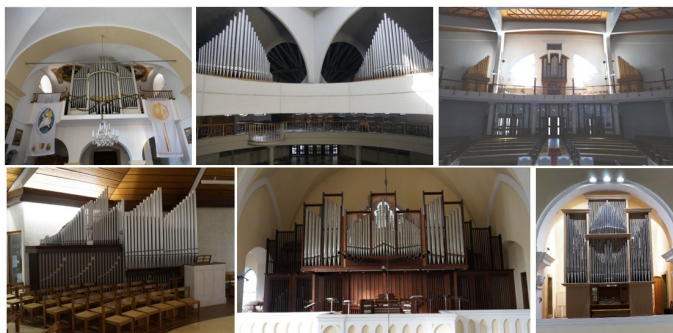
⁶ Podatki po knjigi Orgle Slovenije 2018.

⁷ Vsakoletni pregled novih opusov v vsakokratni prvi številki Cerkvenega glasbenika kaže izrazito zmanjšanje števila novih glasbil.

⁸ Prim. Podstenšek – pregled za leto 2014; CG 2015/1.

⁹ Okrog 30-ih projektov zadnjih desetletij, v katere smo uspeli dobiti vpogled, kaže samo dva primera, ko je naročnik natančno povedal potencialnim ponudnikom, kaj pričakuje, in so ponudniki torej dali primerljive ponudbe.

¹⁰ Terenski zapisi Ars organi Sloveniae kažejo, da je bilo v preteklih treh letih na dveh blagoslovitvah opaziti težave z orglami, vsaj pri petih novih orglah pa resne tehnične težave celotnega glasbila ali akustične težave z več kot polovico registrov že v prvem petletnem obdobju po postavitvi.

Slika 7. (jd)

Posebnosti slovenske orgelske prakse na Koroškem

Andrej Feinig

Od 10. do 13. oktobra so se avstrijski ljubitelji orgel zbrali v Celovcu. Društvo *Österreichische Orgelforum* je prvič od svoje ustanovitve večdnevni simpozij z izleti k zanimivim orglam priredilo na Koroškem. Njihov predsednik je znani organist Peter Planyavsky, ki je s Koroško še posebej povezan, saj že več desetletij počitnikuje ob Preseškem jezeru blizu Šmohorja.

Za udeležence iz vse Avstrije je bil pripravljen spored s poudarkom na dveh koroških posebnostih: močni prisotnosti protestantizma in slovenščini v njenem južnem delu. Poleg Daliborja Miklavčiča, ki je predstavil vezi med slovensko in avstrijsko orgelsko sceno, sem bil podpisani povabljen, da nekaj besed povem o slovenski cerkveni glasbi na Južnem Koroškem.

Začel sem z omembo slovenskega petja pri ustoličevanju karantanskih knezov na Gosposvetskem polju, ki je znano iz 12. in 13. stoletja. Temu dejstvu se zgodovinarji na Koroškem izogibajo, čeprav bi pričakovali, da bi bil dogodek omenjen vsaj v koroški cerkveni zgodovini, ob dogodkih festivala v Osojah ali pri pouku zasebne visoke šole Gustava Mahlerja. Za ponazoritev sem predvajal kratek izsek iz kantate *Ustoličenje Koroških knezov* Franceta Cigana.

Potem sem omenil Primoža Trubarja kot ustanovitelja slovenske pridigarske stolice v Celovcu okrog leta 1650. Malo znano je, da je za to pridigarsko mesto bila namenjena dotacija, iz katere je lahko koroški škof financiral določene glasbene projekte. S pomočjo tega denarnega sklada je npr. Jože Ropitz na Dunaju lahko študiral cerkveno glasbo.

Naslednja pomembna točka predstavitve je bila pesmarica Matija Majarja, za katero je avtor očitno obhodil mnogo slovenskih krajev, tudi zunaj Koroške. Omenil sem Luka Maurerja in Loško pesmarico; pesmi te zbirke so danes povsem pozabljene. Sledila je

Andrej Feinig, organist v Krki in član orgelske komisije Krško-celovške škofije, je vsebino 12. oktobra 2019 predstavil v Celovcu pod naslovom *Spezifische slowenische Orgelpraxis in Kärnten*.

daljša predstavitev nekaterih cerkvenih pesmi, ki jih pojemo vsi Slovenci, kot je *Lepa si, lepa*, in *Je angel Gospodov*, ki jo v nemški različici pejejo tudi v Jogl-landu (avstrijska Štajerska).

Pesmi *Je anhel Hospudov* in *Liepa roža, Mati Božja* sem predstavil tudi z zvočnimi posnetki. Ob tem se je razvnela debata. Predvajane pesmi so namreč mnoge udeležence spominjale na njihove romarske pesmi, ki so jih prav tako peli večinoma vokalno in brez spremljave orgel. Gotovo pa so si včasih pomagali s portativi oziroma majhnimi in lahкими orglami, ki so morda imele največ dva registra. Nekaj takšnih portativov je naslikano pri nas na srednjeveških freskah, npr. v Podgradu. Ob lepem selskem petju *Je anhel Hospudov* je Peter Planyavsky pripomnil, da se mu zdi, da bi bilo tako izrazito »rubato« petje težko spremljati z orglami, in da pravega basa te pesmi pravzaprav niti ne potrebujejo.

Proti koncu predavanja sem na platnu pokazal še, da se slovenska melodija pesmi *Hvala večnemu Bogu* ne sklada povsem z nemškim *Grosser Gott, wir loben Dich*, in omenil domnevo, da bi bila slovenska različica lahko starejša. Vendar se Planyavskemu to ne zdi verjetno.

Omenil sem prakso v času nacistične zasedbe Avstrije, da so besedila prepovedanih slovenskih cerkvenih pesmi enostavno prevedli v latinščino ali tudi nemščino, in da je slovenščina v zgodovini Evrope eden redkih jezikov, ki so bili kot jezik v kakšni državi prepovedani. Morda je podobno usodo doživela le še galščina na Irskem, v vsakem primeru pa je takšno zatiranje za narod psihološko močno obremenjujoče.

Na koncu sem kratko predstavil Franceta Cigana, Antona Nageleja in Janeza Petjaka ter seveda Jožeta Ropitza. Zaključili smo s poslušanjem *Tibe zemlje*.<

(Pesme k tem napevam se tudi pri Janezu leonu dāhē)

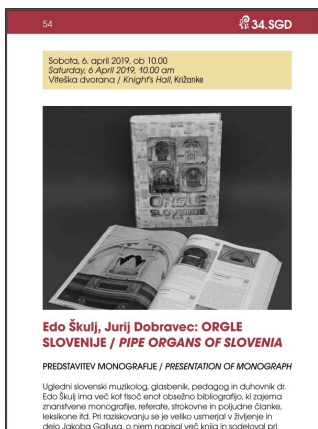
Ars organi Sloveniae v letu 2019

Jurij Dobravec

Orgle Slovenije in www.orgle.si

Knjiga Orgle Slovenije, ki smo jo izdali leta 2018, ne predstavlja le prelomnice za celovito poznavanje slovenskih orgel in metode raziskovanja, ampak tudi komunikacijsko orodje za promocijo glasbila in orgelske glasbe. Zavedajoč se ozko specifične ciljne publike, je komunikacija v letu 2019 je potekala na osnovi strategije, v katero smo vključili sicer različne ciljne javnosti, vendar smo se namensko usmerili na dve: neposredne uporabnike orgel in strokovno javnost različnih sorodnih disciplin. Prva skupina je bila dosežena predvsem ob prodaji same knjige, kjer so se posebej izkazale katoliške župnije. S tem smo dosegli enega pomembnih ciljev, ki smo si ga zastavili že na začetku projekta Orgle Slovenije, to je, preskrbeti trg s kakovostnim materialom, ki bo primeren kot nagrada prizadevnim organistkam, organistom in drugim sodelujočim v cerkvi. Strokovna javnost, pretežno muzikologi, so predstavitev knjige in povezane spletne strani vključili v

Slovenske glasbene dneve aprila v Ljubljani. Vključeni so bili tudi nekateri tuji slušatelji, ki so se na predstavitev, presenetljivo, odzvali najbolj intenzivno. Z metodološkega vidika je hibrid tiskane knjige in spleta bil predstavljen na Kongresu Zveze bibliotekarskih društev Slovenije z naslovom »Knjižnice - obvladovalke podatkov?« Priskevek je bil objavljen v Zborniku simpozija. Manjši segment metode dela, konkretno

kritični pregled dosedanjih katalogov podatkov o orglah po Sloveniji, je bil predstavljen na Muzikološkem simpoziju ob 100 letnici Univerze v Ljubljani; objava članka je napovedana za 2020 v Muzikološkem zborniku. Že letos pa je v reviji Arhivi, ki jo izdaja Arhivsko društvo Slovenije, izšel opis ozadja nastajanja

knjige Orgle Slovenije, ki je povezano z umetnostno zgodovino in spomeniškim varstvom.

Sredi leta smo pripravili posebno obliko knjige, t.i. srebrno izdajo, ki vsebuje dodatek s nekaj popravki in opisom ter slikami dvojnih dodatnih orgel. Ta izdaja je namenjena predvsem prodaji v knjigarnah, s katero bomo začeli v letu 2020.

Michael Praetorius

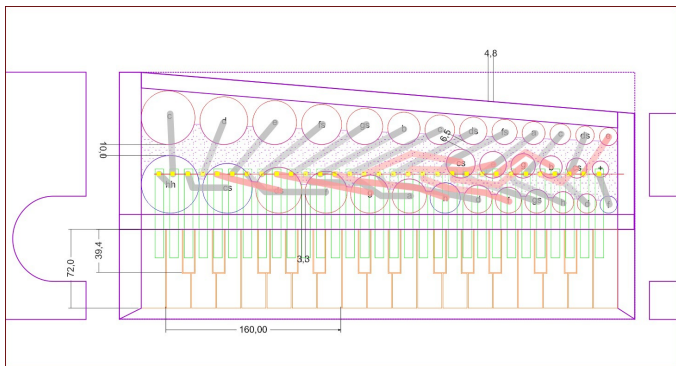
Ob 400 letnici izdaje je Edo Škulj Praetoriusovo drugo knjigo zbirke Syntagma musicum v celoti prevedel v slovenščino. Poglavja, ki se nanašajo na orgle, smo objavili v aprilski številki *Ecce organvm!*, redakcija ostalih poglavij pa je v teku, saj smo želeli počakati izsledke sodelujočih mednarodnega simpozija o tem nemškem glasbenem teoretiku, ki ga je organiziral Muzikološki inštitut ZRC SAZU aprila 2019.

Slovenski orglarji na Koroškem

V poznem 19. stol. se na Koroškem uveljavijo predvsem tri orglarska imena: trije rodovi Grafenauer ter Colarič in Kuhar (tudi Kuher). Jožef Grafenauer je umrl 1898, Franc Colarič leta 1899, Janez Kuher pa 1919. Obletnice so bile povod za intenzivno raziskovanje slovenskih orglarskih vplivov v sedanji avstrijski deželi Koroški. Pregled, ki je bil na kratko prikazan na simpoziju *Österreichische Orgelforum* v Celovcu meseca oktobra 2019, razkriva preko 270 orgel, ki so jih slovenski mojstri izdelali na območju južne Avstrije. V bazi ARSORS je bil oblikovan poseben modul, v katerem so že zbrani splošni tehnični in zgodovinski podatki za vse opuse in tudi 160 dispozicij. Pregledni članek je bil objavljen v reviji *Cerkveni glasbenik*. Delo po arhivih in na terenu bomo nadaljevali v prihajajočem letu.

Ikonografske raziskave

Orgelska srednjeveška ikonografija po letu 1973, ko je Primož Kuret izdal knjigo *Glasbeni inštrumenti na srednjeveških freskah na Slovenskem*, ni posebej napredovalo. Posamezne kasnejše objave so neredko le na drug način osvetlile ali v drugačnem kontekstu predstavile isto gradivo. Leta 2016 zastavljen projekt organološke analize več kot 50 upodobitev manjših orgel do izteka 16. stol. v Sloveniji in bližnji okolici se je v letu 2018 usmeril v na dve temi. V splošnem smislu je bila izvedena večina terenskega dela v Istri in južni Avstriji, posebej pa smo se usmerili v pripravo

zgodovinskih in tehniških podlag za izdelavo portativa, ki bo z nekaj kompromisi blizu freski mojstra Bolfganga z Mirne na Dolenjskem iz leta 1463. Posebnost mirenskega portativa je, da glasbilo po več tehničnih značilnostih (tonski obseg oz. število ventilov, proporci piščali, oblika klaviature) podobno znamenitim skicam in opisom orgelskega portativa z burgundskega dvora, ki jih je okrog leta 1440 zabeležil Arnaut de Zwolle. Izdelana replika, ki bo praktično uporabna, bo služila kot avtentični model nadaljevanju primerjalnih raziskav. Za potrebe primerjav v širšem prostoru sta bila izdelana podatkovno-slikovna evropska kataloga: 588 upodobitev orgel do leta 1515, in podoben katalog kromatičnih klaviatur, ki ob koncu leta obsega 62 zapisov in/ali slik.

Mednarodno udejstvovanje

Poleg dela na Koroškem smo zunaj državnih meja vzpostavili stike z organologi na Hrvaškem in v Benetkah. Križevačko-Bjelovarska škofija je za slovensko orglarstvo pomembna predvsem zaradi zgodovine, saj so tam orgle izdelovali Otonič, Brandl in Jenko. Benetke so letos obeležile 250 letnico smrti Dalmatinca Petra Nakića, ki je odločilno vplival na orgelsko krajino dežel severnega Jadrana.

V letu 2019 smo z manjšim strokovnim deležem vstopili v projekt priprave razstave del Victorja Carpatiusa (Vittore Carpaccio), ki je za konec leta 2020 načrtovana v Benetkah, leta 2021 pa v New Yorku. Naš prispevek je digitalna 3D simulacija namestitve štirih ohranjenih platen iz koprške stolnice na idejno rekonstrukcijo takratnih orgel in korne ograje. Kustos in strokovni vodja projekta je eden v svetovnem merilu največjih poznavalcev beneškega slikarstva, Škot Peter Humfrey.

Ecce organvm!

Revija je glede na odzive v strokovni in laični javnosti lepo sprejeta. V četrtem letniku so bili poleg krajših novic objavljeni članki:

- Orgle Slovenije – oblika in organizacija knjige,
- Orgle Gornjesavske Doline (Dovje, Kranjska Gora, Podkoren, Rateče) Matjaža Megliča,
- Syntagma musicum (Druga knjiga – tretji del in poglavja četrtega dela) Michaela Praetoriusa iz 1619, v prevodu Eda Škulja in
- Orgle v Furlaniji – Organs in Friuli (ISO Congress 2018), kot jih je opisal Christopher Stemberge.

Ponatisnjeno je bilo poglavje o orglah iz knjige Umetnost v bogočastni službi Janeza Flisa iz leta 1908 in izčrpen seznam 170-ih tiskanih in spletnih virov o Petru Nakiću.

Spletna komunikacija

Intenziteta dejavnosti na spletni strani www.arsors.org se je nekoliko zmanjšala na račun urejanja strani www.orgle.si. V prihodnje načrtujemo združitev obeh portalov. V spletni koledar.orgle.si smo objavili 97 dogodkov v Sloveniji in bližnjih krajih čez mejo. Za 23 dogodkov so bili pripravljene obširnejši opisi ali poročila s slikami. Povprečna obiskanost spletnih portalov je bila 96 obiskov (različnih IP števil) na dan, skupaj lani okrog 35.000 obiskov.

V letu 2020 načrtujemo nadaljevati z zastavljenimi projekti. Ne le zato, da bi upravičili status organizacije, ki deluje v javnem interesu Republike Slovenije, ampak predvsem v promocijo čudovitega glasbila in glasbe.

Radovedni ponedeljki

ponedeljek, 16. december 2019,
ob 18. uri, v dvorani knjižnice

predavanje

Jurij Dobravec, Ars organi Sloveniae, Orgelska umetnost na Slovenskem, v okviru Društva Jarina Bohinj:

Orgle sveta in orgle Slovenije

Orgle že tisočletje in več predstavljajo tehnični, akustični, oblikovni in seveda glasbeni fenomen. Ob njih ni nastala le kultura velikih katedral, ampak je orgelska glasba stoletja tudi naše prednike na področju spremljala ob napomembnejših dogodkih: ob rojstvu, poroki in smrti.

Slovenija se ponaša z bogato orgelsko dediščino. Ne le, da jih ima skoraj vsaka večja cerkev, vse več jih je po koncertnih dvoranah in solah. Nova Gorica je lahko ponosna na to, da ima tudi Glasbena šola Nova Gorica v svoji dvorani čisto prave orgle, kjer se izvaja orgelski pouk.

Svet tega mogočnega glasbila pri nas in po svetu bo ponedeljkovim radovednejšim predstavil **Jurij Dobravec, soavtor knjige Orgle Slovenije**, v kateri so opisane in spodbujene prav vse slovenske orgle. (Besedilo: Jurij Dobravec)

Prijazno vabljeni!

Info

REPUBLIKA SLOVENIJA • www.gov.si • www.narodna.gov.si • www.mestna.knjiznica.velejnje.si • www.arsors.org • www.orgle.si
78. Slovenska ulica • 4000 Nova Gorica • t: 053 202 11 11 • g: 053 202 11 12
Knjižnica Mestna knjižnica Velenje • Ploščad sv. Jurija 1 • 4000 Velenje • t: 053 202 11 11 • g: 053 202 11 12

MESTNA KNJIŽNICA VELENJE

Predstavitve knjige

Orgle Slovenije

Orgle so glasbilo presežnikov. V svojem tisočletnem razvoju so spremljale razvoj evropske civilizacije. Ševeda nas presenetijo v svoji velikosti in močnatosti zvoka, vendar gre pri orglah še za kaj več. Gre za zgodovinsko, tehnično in izrazno raznolikost, ki danes v inovativnih oblikah pedagoške in izvajalske prakse napoveduje prihodnost. Slovenija se ponaša z bogato orgelsko dediščino. Zemljevid države pokaže, da je prav spodnja Štajerska zelo bogata z zgodovinskimi glasbilni. In če bi po zgledih iz tujine izstopajočim krajem dajali privednike, bi v Sloveniji Velenje in celotna Šaleška dolina naziv "orgelska" nedvomno dobila prva. Zakaj je tako, pa tudi splošno o orglah sveta in Slovenije, bo v besedi in sliki predstavil Jurij Dobravec, soavtor knjige Orgle Slovenije.

Mestna knjižnica Velenje
Študijska čitalnica
četrtek, 14. november, ob 17.30

Ars organi Sloveniae - annual report 2019

Orgle Slovenije and www.orgle.si

Since published in 2018, the hybrid of the book *Orgle Slovenije* and the web page www.orgle.si serves as our leading communication tool for promotion of organs and organ music in Slovenia. Being conscious of the specificity and the narrowness of the target public, we directed the communication strategy on two specific groups: church musicians and professional audience active in related disciplines. The first group was reached mostly through the sale, where Catholic parishes shared the vastest part by buying the book as a reward for their organists and other volunteers of the churches. With this process, we fulfilled one of the main goals of the project, namely supply the market with the quality products. On another side, we involve professionals mostly by presentations and workshops. For the national audience (including some participants from abroad), we responded first the invitation to the Slovenian Music Days (*Slovenski glasbeni dnevi*), the largest event in the field of music in the country organized annually. Second, we successfully applied with a methodological part of the book to the International Musicological Symposium at the occasion of 100 anniversary of Ljubljana University. The implementation of the hybrid system connecting printed and online material, we presented at the Congress of Slovenian Library Association in Maribor, which focused on library informatics. Furthermore, research of organ cases (as recorded in the field notes of heritage officers) that as well served as one of the backgrounds for the

KONGRES ZBDS 2019

program sponzorji lokacija

Kongres ZBDS 2019

Knjižnice - obvladovalke podatkov
(Maribor, IZUM, 25. - 27. september 2019)

Poznate svoje podatke? Uporabljate podatke drugih? Se znajdete v množtvu vseh pravil, ki vam jih narekujejo standardi, formati in sistemi? Se zavedate moči, ki jo podatki prinašajo? Ustvarjate dobre podatke, jih je preveč, jih je premalo? Kdo jih je nazadnje uporabil za nove informacije? Jih boste čez deset let sami še znali prebrati? Obvladate svoje podatke?

book, was published in the professional journal *Arhivi*, issued by The Archival Society of Slovenia. As seen, our communication activities on the national level in 2019 reached musicians, musicologist, librarians, art historians and archivists.

Michael Praetorius

For the 400 anniversary of publishing *Syntagma musicum* by Michael Praetorius, Edo Škulj translated into Slovenian the second book written by this German scholar. To the best of our knowledge, the translation represents the third language of the *De Organographia* text, after original German, we know two versions of English (H. Lampl and Q. Faulkner) French and Italian (parts only). Chapters describing organs were published as a model in our bulletin *Ecce organvum!* in April issue.

Slovenian organ builders in Carinthia

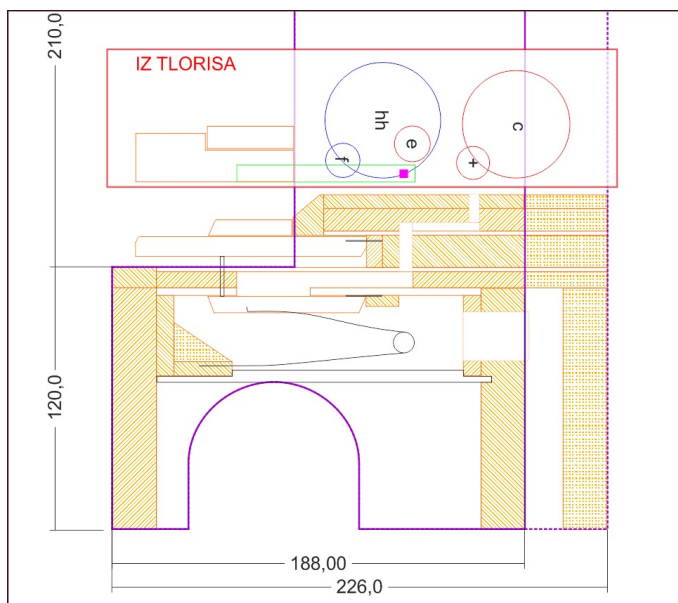

Three organ building workshops appeared in Carinthia (now Austria) in the second part of the 19th century: three generations of Grafenauer family, Franc Colarič and Janez Kuher. Jožef Grafenauer died in 1898, Colarč in 1899, while Kuher in 1919. Anniversaries initiated the intensive investigation of the Slovenian influences onto Austrian organ landscape, particularly onto their bilingual Southern areas. At the occasion of *Österreichische Orgelforum 2019*, a symposium organized in Celovec/Klagenfurt, we prepared and shortly displayed a geographical distribution of opuses made by native Slovenians. Since now, an impressive number of 270 organs in the known history shows the fairly

strong participation to the Austrian craft and art of organs. In the ARSORS database, we create a special module, particularly adapted for the instruments located in Austria. Beside basic historical and technical data for each of them, it holds (at the end of 2019) about 160 dispositions. While an introductory overview had been published already in the *Cerkveni glasbenik* review, we will continue field, archive and promotion activity in 2020.

Organ iconography

After Primož Kuret's dissertation about musical instruments on the walls of the Middle ages chapels in Slovenia, published in 1973, the organ iconography operated mostly with the same fond of field-data. Scarce of the later articles brought perhaps some new perspective, or framed a different context of the same material. Our project in this field started in 2016. It comparatively treats more than 50 medieval portraits (from before 1515) of smaller organs in Slovenia and the nearby lands. In 2018, we focused on two tasks. First, we surveyed the area and collected available common data of the buildings and painters of the subjects in Istria and South Austria. Second, we prepared a supportive study of technical details for building a historical near-replica of portative organ close to that depicted by Master Bolfgang in 1463 on the ceiling of Mirna parish church. This example excels from

others by many characteristics similar to the sketches and descriptions from 1440 by well-known master Arnould de Zwolle. Specifically, the compass, pipe proportions, keyboard shapes match closely to Arnaut's.

An instrument inspired by medieval image would serve for performances and as a practical subject for research and comparison. Besides, as supportive material, we create two databases on medieval organs: a list of 588 images with extracted chief data into a standardized table format, and a detailed base of 62 descriptions/depictions of full chromatic keyboards of the same period.

Crossborder and international activity

Beside the mentioned intensive work in Austria, in 2019 followed henceforward the professional communication with Croatian and Italian colleagues. The importance of partnership with experts from Bishopric of Križevci-Bjelovar is born by instruments, which Slovenian organ builders Otonič, Brandl and Jenko constructed in their area. For Italy, the importance goes for the Venice, which celebrates the 250 anniversary of Petar Nakić's death. For the occasion, we contribute an exhaustive list of printed and online sources about this Dalmatino-Venetian master, who significantly influenced the areas of the Northern Adria countries.

Even further importance for the international affirmation of our efforts represents the participation at the exhibition of Victor Carpathius' works (Vittore Carpaccio), planned in Venice and New York in the late 2020 and 2021, respectively. Our share in the project is to develop the idea and expose a 3D simulation of the possible design of the organ and its painted shutters from 1623, of which two canvases survived in Koper Cathedral. We are proud of a chance to cooperate with one of the world most prominent and inspirational experts on Venetian art, dr. Peter Humfrey.

Ecce organvm!

With prominent authors and interesting substance discussed, our tiny bulletin overgrew into a professional journal, well accepted among experts and lay audience. In the fourth season, we published besides short notes the following articles:

- Orgle Slovenije – Organs of Slovenia: book organization,
- Orgle Gornjesavske Doline (Organs in the churches of Upper Sava Valley) by local expert Matjaž Meglič,
- Syntagma musicum II (chapters on organ) by Michael Praetorius (1619) translated into Slovenian by Edo Škulj

- Orgle v Furlaniji – Organs in Friuli (ISO Congress 2018),
by Christopher Stemberge.

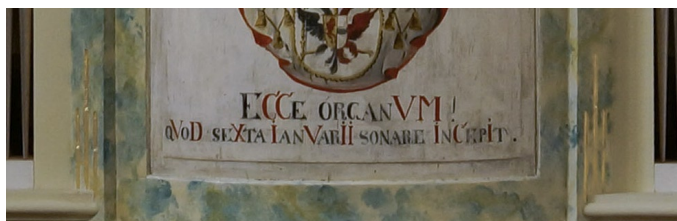
Furthermore, we reprinted the instruction for organ care and maintenance by Janez Flis, published originally in 1908, and prepared a list of 170 articles about Petar Nakić.

Internet communication

In the scope of joining our both top portals, www.arsors.org and www.orgle.si, we adapted the maintenance by intensification at the latest. Furthermore, almost 100 events appeared in our web-based calendar at koledar.orgle.si past year, promoting organ events in Slovenia and abroad. For 23 of them, we reported in a blog form. Wablizer statistics show the average of 96 unique visitors per day, which means the annual sum of 35.000 visits to our web portals.

In 2020, we plan to continue all the running projects, not only to justify the status of the organization acting in the *public interest* of Republic of Slovenia, but to promote the magnificence of the instrument and its music.

ECCE organVM! qVoD seXta IanVarII sonare InCeptI.

6. januar 1830 – 6. januar 2020

orgle.si

ORGLE SLOVENIJE

PIPE ORGANS OF SLOVENIA

dr. Edo Škulj

organs

images

stop lists

years

pages

1094

1094

1000

500

700

Jurij Dobravec

orgel

fotografij

dispozicij

let

strani

VSE ORGLE V SLOVENIJI

zgodovina | dediščina | statistika | zemljevidi

history | heritage | statistics | maps

spletne povezave z naprednimi dodatki | links to advanced web solutions

www.orgle.si

